

Complexnummer: 521071

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Complex Antonius van Padua (Korvel)

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

521072, 521073

Woonplaats

Tilburg

Gemeente

Tilburg

Provincie

Noord-Brabant

Locatie van het hoofdobject

Korvelplein 184, 5025 JX te Tilburg

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex bestaat uit de ST. ANTONIUSKERK (1) en de ernaast gelegen PASTORIE (2) De pastorie, met Neo-Renaissance invloeden, is het oudste onderdeel en gebouwd in 1904. De kerk is een Expressionistische schepping van de architect Ed. Cuypers uit 1923. De kerk staat markant op een hoek van het Korvelplein en twee uitlopers daarvan, namelijk de Laarstraat en de Berkdijksestraat. De Neo-Classicistische voorloper van de kerk stond midden op het plein.

Waardering

Het complex is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de ontwikkeling van het katholicisme en de bouw of herbouw van kerken binnen de bestaande oudere stedelijke structuur, het is tevens van typologisch belang als voorbeeld van de ontwikkeling van de volkskerk in het interbellum. Het heeft architectuurhistorische waarde vanwege de stijl en de ornamentiek. Het complex heeft ensemblewaarde vanwege de situering, verbonden met de ontwikkeling van de wijk. Het complex is waardevol vanwege de gaafheid van in- en exterieur en in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke omgeving, met name het Korvelse plein.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 521072

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	10 mei 2002
Kadaster deel/nr	82713/198

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Tilburg	Tilburg	Noord-Brabant		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tilburg	Q			8079

Omschrijving**

Inleiding

De H.H. DIONYSIUS EN ANTONIUS VAN PADUAKERK is gebouwd tussen 1923 en 1924 naar ontwerp van de architect Ed. Cuypers. Ter plaatse is de kerk bekend onder de naam Korvelse kerk. De stijl is zowel verwant aan het Neo-romaans als aan het Expressionisme. Het interieur bevat kerkmeubilair uit de voorganger van deze kerk.

Omschrijving

De driebeukige kerk heeft een T-vormige plattegrond voorzien van gedeeltelijk ingebouwde toren en dakruiter. De gevels zijn opgetrokken uit machinale baksteen en op de zadeldaken liggen leien in maasdekking. Het schip telt vijf traveeën, het brede transept heeft twee kapellen in de oksels de koortravee heeft een lager en rechtgesloten koor en nissen voor de zijaltaren. De toren heeft drie geledingen. De ingang bestaat uit een rondboogportaal met terracotta waaiervormen. De geleding wordt afgesloten door een lijst met terracotta panelen met symbolische voorstellingen van onder meer een anker, een schip, een Heilig Hart en de Hand Gods. Hierboven een hoge geleding met kruisvormige lichtopening, waarboven spleetvensters, deels gekoppeld in groepen van drie. Een overkragende baksteenlijst met smeedijzeren sierbalustrade vormt de overgang naar het achtkant dat horizontale lijsten heeft en rechthoekige galmgaten. Hierboven bevinden zich wijzerplaten en de evangelisten-symbolen, door J. Custers. De toren wordt bekroond door een gebogen meloenvormige achtzijdige spits, waarop een weerhaan. Aan weerskanten van de toren smalle ramen en in de hoeken twee kleine rondbogige ingangen. De zijbeuken, onder lessenaardak, worden verlicht door halfronde ramen. De rechthoekige biechtstoelen zijn uitgebouwd en hebben een plat dak. De lichtbeuk heeft per travee drie gekoppelde rechthoekige ramen tussen lisenen met afzaat. In de kap bevinden zich driehoekige ramen. Het transept heeft grote rondboogramen met negendelige rondboogtracering van rode zandsteen. De dakruiter heeft evenals de toren een meloenvormig spitsje. Het interieur is dat van een brede ruime volkskerk, waarin elke gelovige uitzicht heeft op het altaar. De gestucte tongewelven van het schip, de zijbeuken, transept en koor rusten op met bruine tegels beklede vierkante pijlers. Deze hebben een teerlingkapiteel van graniet met reliëfs waarop onder andere druiven en pauwen. De wanden zijn bekleed met vierkante tegels in donkerrode kleur, met goudkleurige wijdingkruisjes en ingewerkte keramische

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

wijwaterbakjes. Met uitzondering van het koor zijn de vloeren vernieuwd. Het koor heeft een vloer met donkerrode en zwarte tegels. Op de rechter koorpijler bevindt zich een eerste steen met de tekst: "me posuit J. van Gelder parochus die XXVI julii MCMXXIII". Op de andere zijde staan de namen H.E.A.L. van Dooren, J. Graafmans, H.G.K.F. Diepen en J.J.J. van Oudenhoven.

De orgeltribune en de bewerkte pijlers waarop deze rust zijn van hout. Langs de zijden van het schip vier uitgebouwde biechtstoelen met houten beelden van boetvaardige heiligen, zoals Petrus met de haan. Deze beelden werden vervaardigd door H. van der Geld. Ook de Kruiswegstaties uit 1891 zijn van zijn hand. De groepen zijn van gips en in polychroom hoogrelief uitgevoerd. Tussen de staties bevinden zich tegeltableaux met bloemen en vruchten. Behalve bovengenoemde groepen bevinden zich nog meer onderdelen uit de vorige kerk in de huidige. Bijzonder is de eikenhouten preekstoel van J. Oor uit 1886. Op de kuip staan gesneden voorstellingen van de vier evangelisten. De doopvont is afkomstig van W.H. Haan. Tegen de muur van het koor bevindt zich een mozaïek met de Kruisiging uit 1924, vervaardigd in het atelier van A. Hermans. Daarnaast staan er enkele beelden van de H. Antonius van Padua in de kerk, waaraan ook een aparte kapel is gewijd met schilderijen van Luc van Hoek uit 1941. Boven de hoofdingang is deze heilige in 1928-1929 in glas-in-lood afgebeeld. De hele kerk is voorzien van figuratieve glas-in-loodramen uit verschillende perioden. Het merendeel is ontworpen door A. Hermans en stamt uit de jaren 1928-1929. Voorbeelden hiervan zijn onder meer een halfroond raam met de H. Vincentius, de Geestesduif en de bovengenoemde Antonius. Andere zijn onder meer vervaardigd door Luc. van Hoek tussen 1940 en 1948. Opvallend zijn de grote ramen in het transept, met de Hemelvaart van Christus door Luc van Hoek en Maria met Kind door A. Hermans. Na de Tweede Wereldoorlog is het interieur van de kerk uitgebreid met een Maria-altaar uit 1949 en muurschilderingen.

Waardering

De kerk is van algemeen belang. Het gebouw heeft cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de ontwikkeling van het katholicisme en de bouw of herbouw van kerken binnen de bestaande oudere stedelijke structuur, het is tevens van typologisch belang als voorbeeld van de ontwikkeling van de volkskerk in het interbellum. Het heeft architectuurhistorische waarde vanwege de stijl en de ornamentiek en is tevens van belang als voorbeeld van de kerkenbouwopvattingen binnen het bureau Ed. Cuypers. Het is tevens van kunsthistorisch belang als staalkaart van kerkelijke kunst. Het complex heeft ensemblewaarde vanwege de situering, verbonden met de ontwikkeling van de wijk. Het complex is waardevol vanwege de gaafheid van in- en exterieur en in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke omgeving, met name het Korvelplein.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 521073

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	10 mei 2002
Kadaster deel/nr	82712/173

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Tilburg		Tilburg		Noord-Brabant			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Korvelplein	182			5025 JX	Tilburg		
Korvelplein	182 a	a		5025 JX	Tilburg		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Tilburg		Q				8079	

Omschrijving**

Inleiding

De PASTORIE werd gebouwd in 1904 en vertoont Neo-Renaissance invloeden. Bij de bouw van de kerk werd in 1923 tegen de rechter zijgevel een loggia aangebouwd, waarin drie beelden van de vorige kerk werden geplaatst. Het gebouw werd rond 1980 inwendig verbouwd waarbij met name op de etage kamers werden onderverdeeld. Het pand dient als huisvesting voor geestelijken met emeritaat.

Omschrijving

Het tweelaagse pand heeft een vrijwel rechthoekige plattegrond en een mansardedak waarop leien in maasdekking. De gevels zijn opgetrokken uit machinale baksteen en worden geleed door baksteen pilasters bij de hoeken en de entree. Plint, cordonlijsten, dorpels en sluitstenen zijn uitgevoerd in hardsteen. De bogen en het baksteenmozaïek hebben een afwisseling van rode en gele baksteen. De muren worden verder verlevendigd door gekrulde smeedijzeren sierankers. Het pand heeft links een risaliet met topgevel en een halfsteens risaliet bij de entree, met trapgevel. De linkerrisaliet heeft twee gekoppelde schuifvensters. Deze ramen hebben een zesruits indeling met achtroedige verdeling van het bovenlicht. De vensters van de begane grond worden afgesloten door een segmentboog met baksteenmozaïek, die op de verdieping worden afgesloten door een keperboog. In de rechtergevel van de risaliet bevindt zich ook een raam. Het rechte deel met entree telt vier traveeën. In de tweede van links bevindt zich een portiek met vleugeldeuren. Het bovenste deel van het getoogde portiek wordt ingevuld door een latei met daarop twee gemetselde getoogde openingen. De governiste deuren zijn voorzien van diamantkoppen, kussens en sierroosters. Het bovenlicht is voorzien van glas-in-lood. Het fries is voorzien van siermetselwerk met onder meer een dubbele tandlijst. De gootlijst wordt doorbroken door de beide topgevels. Het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

topgeveltje van de linkerrisalië heeft tussen het sier- metselwerk een rondboograam. In de trapgevel boven de ingangstravee bevindt zich een raam onder een segmentboog. Beide topgevels worden bekroond door een smeedijzeren piron.

De linkerzijgevel bevat op de begane grond en de etage twee vensters. In de keukenuitbouw is een paneel deur geplaatst. Een poort sluit het achtererf van de pastorie af. De rechterzijgevel sluit aan op de kerk. Links bevindt zich een achtruits schuifvenster. De muur is verder vrijwel geheel ingekapseld door de bouw van een korte zuilengang met beelden, behorende bij de kerk. Deze loggia met rondbogige doorgangen rust op vierkante pilaren en is voorzien van staand siermetselwerk. In de bogen staan drie witte stenen heiligenbeelden die afkomstig zijn van de Waterstaatskerk, de voorganger van de huidige kerk uit 1923.

Achter de voordeur bevindt zich het tochtportaal. Dubbele deuren met geornamenteerd glas geven toegang tot de gang er achter. Het glas van de deuren en het bovenlicht is voorzien van arabesken, fruitschalen en festoenen met druiven en bloemen. Aan het einde van de gang bevindt zich een portaal met identieke set deuren. Tegen het plafond van de hal bevindt zich een ronde stucrozet als een krans met linten. Links van het tochtportaal bevindt zich een zijgang. Rechts bevinden zich de toegangsdeuren tot de kamer-en-suite, met daarachter een serre. De oorspronkelijke doorgang naar de kerk die zich hier bevond is dichtgemetseld. De binnendeuren zijn alle voorzien van kussens en sober snijwerk. In zowel de voor- als de achterkamer bevindt zich een schouw. In beide gevallen is dit een Neo-classicistische schouw van zwart marmer met groen marmer sierblokken. In de schouw zijn geglazuurde blauw met witte Neo-Renaissance tegels gezet, voor de schouw liggen matte zeshoekige tegels. Boven het verlaagde plafond bevinden zich fors gedimensioneerde ronde stucrozetten. Parallel aan de zijgang loopt de bordestrap. Deze is uitgevoerd in donker eikenhout. De hoofdbaluster met vierkante basis is voorzien van Vlaamse Neo-Renaissance wortels en een sierkogel. De houten balusters hebben een vaasvorm. Onder de trap is de toegang naar de kelder. In de zijkamer links van de hoofdingang is de schouw geamoveerd.

Via een zijgang die naar de achtergevel leidt, is de vernieuwde keuken bereikbaar.

De indeling van de etage komt overeen met die van de begane grond, al zijn de oorspronkelijk grote kamers merendeels opgedeeld in kleinere ruimten.

De rijk uitgevoerde van de trap blijft tot en met de zolderetage gehandhaafd. De trap wordt hier van bovenaf verlicht door een legraam met geornamenteerd mousselineglas. De zolder is een grote ongedeelde ruimte met een mansardekap van grenenhout. De tuin van het pand wordt afgeschermd door een rijk geornamenteerd gietijzeren hekwerk op hardstenen voet, onder meer voorzien van gedraaide staven, spiralen en krullen.

Waardering

De pastorie is van algemeen belang. Het pand heeft cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de ontwikkeling van het katholicisme en de bouw of herbouw van kerkelijke complexen binnen de bestaande oudere stedelijke structuur. Het heeft architectuurhistorische waarde vanwege de stijl en de ornamentiek van in- en exterieur. Het complex heeft ensemblewaarde vanwege de situering, verbonden met de ontwikkeling van de wijk. Het complex is waardevol vanwege de gaafheid van in- en exterieur en in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke omgeving, met name het Korvelplein. De pastorie is gaaf bewaard gebleven.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument